

Історія

Метою шкільної історичної освіти є: а) формування вільної особистості, яка визнає загальнолюдські та національні цінності й керується морально-етичними критеріями та почуттям громадянської відповідальності у власній поведінці; б) виховання засобами історії громадянської свідомості, зорієнтованої на патріотичне почуття приналежності до власної країни та до її спільних історичних, політичних і культурних цінностей, а також на демократичні пріоритети й злагоду в суспільстві; в) прищеплення толерантності й поваги до різних поглядів, релігій, звичаїв і культур, уміння знаходити порозуміння з іншими людьми задля досягнення суспільно значущих цілей.

Під час оцінювання навчальних досягнень з історії враховується:

- рівень оволодіння історичними знаннями; знання хронологічних меж періодів, найважливіших історичних подій і процесів; визначення характерних суттєвих рис історичних явищ і подій;
 - рівень умінь групування (класифікації) фактів за вказаною ознакою, розкриття причинно-наслідкових зв'язків між подіями;
 - рівень оволодіння практичними уміннями та навичками роботи з історичними джерелами; обґрунтування власного ставлення учня щодо історичної події, явища, діяча.
- Відповідно до наказу № 1222 від 2013р МОН України були враховані та розроблені критерії оцінювання навчальних досягнень з предмету Історія.

Всі види оцінювання навчальних досягнень учнів здійснюються за критеріями, наведеними в таблиці.

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії навчальних досягнень учнів
I. Початковий	1	Учень може назвати одну-дві події, дати, історичні постаті чи історико-географічні об'єкти.
	2	Учень називає декілька подій, дат, історичних постатей або історико-географічних об'єктів; вибирає правильний варіант відповіді на рівні «так - ні»; має загальне уявлення про лічбу часу в історії.
	3	Учень може двома-трьома простими реченнями розповісти про історичну подію чи постать; впізнати її за описом; співвіднести рік зі століттям, століття - з тисячоліттям; має загальне уявлення про історичну карту.
II. Середній	4	Учень може репродуктивно відтворити невелику частину навчального матеріалу теми, пояснюючи історичні терміни, подані у тексті підручника, називаючи одну-дві основні дати; показуючи на карті історико-географічний об'єкт.
	5	Учень з допомогою вчителя може відтворити основний зміст навчальної теми, визначати окремі ознаки історичних понять, називати основні дати; показувати на історичній карті основні місця подій.
	6	Учень може самостійно відтворювати фактичний матеріал теми, давати стислу характеристику історичній постаті, встановлювати послідовність подій; користуватись за допомогою вчителя наочними та текстовими джерелами історичної інформації.
III. Достатній	7	Учень послідовно і логічно відтворює навчальний матеріал теми, виявляє розуміння історичної термінології, характеризує події (причини, наслідки, значення), виокремлює деякі ознаки явищ та процесів; «читає» історичні карти з допомогою їх легенди; використовує історичні документи як джерело знань.
	8	Учень володіє навчальним матеріалом і використовує знання за аналогією, дає правильне визначення історичних понять, аналізує описані історичні факти, порівнює однорідні історичні явища, визначає причинно-наслідкові зв'язки між ними, встановлює синхронність подій у

межах теми; дає словесний опис історичних об'єктів, використовуючи легенду карти.

Учень вільно оперує навчальним матеріалом, узагальнює окремі факти і формулює нескладні висновки, обґрунтовуючи їх конкретними фактами; дає порівняльну характеристику історичних явищ, самостійно встановлює причинно-наслідкові зв'язки; синхронізує події у межах курсу, аналізує зміст історичної карти.

9

Учень використовує набуті знання для вирішення нової навчальної проблеми; виявляє розуміння історичних процесів; робить аргументовані висновки, спираючись на широку джерельну базу; рецензує відповіді учнів; співставляє і систематизує дані історичних карт; синхронізує події вітчизняної та всесвітньої історії.

10

Учень володіє глибокими знаннями, може вільно та аргументовано висловлювати власні судження, аналізувати історичну інформацію, співвідносити історичні процеси з періодом на основі наукової періодизації історії.

11

Учень у повному обсязі опанував програмний матеріал, що дає йому змогу відповідно до вікових особливостей презентувати власну інтерпретацію історичних явищ.

12

IV. Високий

Перший рівень - початковий. Відповідь учня (учениці) фрагментарна, характеризується початковими уявленнями про предмет вивчення.

Другий рівень - середній. Учень (учениця) відтворює основний навчальний матеріал, виконує завдання за зразком, володіє елементарними вміннями навчальної діяльності.

Третій рівень - достатній. Учень (учениця) знає істотні ознаки понять, явищ, зв'язки між ними, вміє пояснити основні закономірності, а також самостійно застосовує знання в стандартних ситуаціях, володіє розумовими операціями (аналізом, абстрагуванням, узагальненням тощо), вміє робити висновки, виправляти допущені помилки. Відповідь учня (учениця) правильна, логічна, обґрунтована, хоча їм бракує власних суджень.

Четвертий рівень - високий. Знання учня (учениці) є глибокими, міцними, системними; учень (учениця) вміє застосовувати їх для виконання творчих завдань, його (її) навчальна діяльність позначена вмінням самостійно оцінювати різноманітні ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особисту позицію.

Застосування на практиці критеріїв навчальних досягнень учнів потребує обов'язкового врахування вікових особливостей учнів та особливостей навчальних курсів. Природно, що загальна характеристика рівнів навчальних досягнень учнів матиме неоднакове втілення для учнів 5—6 класів чи, наприклад, одинадцятикласника. Так, має ряд особливостей пропедевтичний курс "Вступ до історії. 5-й клас". Без її врахування застосування критеріїв неминуче призведе до переобтяження учнів

КЛАСИФІКАЦІЯ УМІНЬ І НАВИЧОК УЧНІВ З ІСТОРІЇ

Розумові уміння	Мовленнєві (усні та письмові) навички	Хронологічні навички	Картографічні навички	Спеціальні навички
<ul style="list-style-type: none"> • аналізувати інформацію; • виділяти головні ідеї в тексті чи розповіді вчителя; • синтезувати засвоєну інформацію; • співставляти та порівнювати однотипні явища, інформацію з різних джерел; • оцінювати окремі факти, події; • формулювати нескладні висновки та узагальнення; • аналізувати та узагальнювати; • будувати доказ чи спростування; • давати визначення понять на основі вивченого матеріалу; • визначати головне та другорядне, об'єктивне та суб'єктивне; 	<ul style="list-style-type: none"> • самостійно будувати відповідь, використовуючи різні джерела знань; • давати усний відгук на відповідь однокласника; • писати коротке оповідання про подію; • оцінювати власну відповідь; • складати оповідання (письмово або усно) по картині; • готувати повідомлення і доповіді та виступати перед однокласниками; • брати участь в дискусії, аргументувати власну позицію з посиланням на джерело; • давати усний відгук на повідомлення і доповіді інших учнів; 	<ul style="list-style-type: none"> • визначати дати і хронологічні межі подій; • співвідносити рік зі століттям, століття з тисячоліттям; • співвідносити дати подій з певним періодом історії; • правильно користуватися лінією часу; • встановлювати послідовність та синхронність історичних подій; • складати хронологічні таблиці; • синхронізувати події історії України та всесвітньої історії; • складати синхроністичні таблиці; 	<ul style="list-style-type: none"> • визначати географічне положення країни, рельєф місцевості; • показувати на карті місця історичних подій; • читати історичну карту, правильно використовуючи знання легенди карти; • виконувати завдання на контурній карті; • використовувати карту як джерело інформації при характеристиці історичних подій, явищ, процесів; • користуючись картою, визначати причини та наслідки історичних подій, пов'язані з геополітичними чинниками і факторами навколишнього середовища; 	<ul style="list-style-type: none"> • самостійно здобувати інформацію з тексту та позатекстових компонентів підручника з історії; • аналізувати нескладні та адаптовані джерела історичної інформації; • визначати, застосовувати історичні терміни та поняття, конкретизуючи поняття на прикладах чи визначаючи ознаки поняття на основі аналізу фактів; • розповідати про історичні події й явища та описувати їх; • давати історичну характеристику видатним діячам; • формулювати емоційно-ціннісну оцінку історичних подій і діяльності історичних осіб; • визначати причини, сутність, наслідки та значення історичних явищ та подій;
<ul style="list-style-type: none"> • складати порівняльну та узагальнюючу характеристику явищ, процесів; • складати нескладні таблиці та схеми і будувати відповідь на 	<ul style="list-style-type: none"> • складати різні типи планів; • користуватись словниками; • розповідати на основі плану. 	<ul style="list-style-type: none"> • виділяти сутнісні ознаки історичного періоду чи етапу. 	<ul style="list-style-type: none"> • використовувати картографічну інформацію для пояснення розвитку міжнародних відносин, політичних інтересів тієї чи іншої країни. 	<ul style="list-style-type: none"> • висловлювати власну точку зору щодо історичної інформації й обґрунтовувати її; • відокремлювати упереджену інформацію від неупередженої.

основі схеми чи таблиці.

СТАРША ШКОЛА

- писати есе з викладенням власної позиції;
- висловлювати власну точку зору, формулювати і захищати власну позицію під час усної і письмової дискусії;
- брати участь в обговоренні історичних питань;
- готувати аналітичні доповіді, реферати та виступати перед однокласниками;
- давати розгорнуту рецензію на відповіді та виступи інших учнів;
- складати тези, розгорнутий та опорний конспект і будувати відповідь на цій основі;
- користуватись довідковою літературою та Інтернетом для самостійного пошуку інформації.
- розглядати суспільні явища у розвитку та в конкретно-історичних умовах певного часу; співставляти історичні події, явища з періодами (епохами), орієнтуватися в науковій періодизації історії; використовувати періодизацію як спосіб пізнання історичного процесу.
- визначати роль людського фактора в історії, давати багатогранну характеристику історичних особистостей, розкривати внутрішні мотиви їхніх дій, складати політичні та історичні портрети;
- виявляти протиріччя в позиціях, різні інтереси, потреби соціальних груп і окремих осіб та їх роль в історичному процесі;
- самостійно інтерпретувати зміст історичних джерел та історичні факти, явища, події;
- критично аналізувати та оцінювати історичні джерела;
- виявляти тенденційну інформацію та пояснювати її необ'єктивність;
- оцінювати події та діяльність людей в історичному процесі з позиції загальнолюдських та національних цінностей.
- аналізувати інформацію карти як джерело знань про геополітичні інтереси країн у конкретно-історичний період;
- аналізувати карту як джерело інформації про основні тенденції розвитку міжнародних відносин та місця в них України;
- на основі карти пояснювати причинно-наслідкові та інші зв'язки між подіями і явищами;
- характеризувати історичний процес та його регіональні особливості, спираючись на карту.

За результативну участь в олімпіадах, турнірах, конкурсах-захистах наукових робіт, краєзнавчо-пошукових робіт та інших творчих конкурсах оцінювати учнів найвищим балом. Виконання завдання з контурними картами прирівнюється до усної відповіді (максимальна оцінка 10 балів).

Контрольна робота за семестр і навчальний рік обов'язково враховується при виставленні семестрових та річних оцінок, як одна з тематичних оцінок.

Громадянська освіта

Критерії оцінювання навчальних досягнень з курсу «Громадянська освіта»

Рівень	Ба	Характеристика навчальних досягнень здобувача освіти
Початковий	1	Учень (учениця) розрізняє об'єкти вивчення. Учень (учениця) на рівні «так-ні» усно відтворює кілька термінів, вибирає правильний варіант відповіді із двох запропонованих
	2	Учень (учениця) відтворює незначну частину навчального матеріалу, має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення. Одним простим реченням передає зміст частини теми, знаходить відповідь на закриті запитання в тексті підручника
	3	Учень (учениця) відтворює частину навчального матеріалу; з допомогою вчителя дає елементарні відповіді.
Середній	4	Учень (учениця) з допомогою вчителя репродуктивно відтворює частину навчального матеріалу теми одним-двома простими реченнями, формулює визначення соціального (економічного, політичного) поняття
	5	Учень (учениця) відтворює основний навчальний матеріал, здатний з помилками й неточностями дати визначення понять, сформулювати суть соціального (економічного, політичного) поняття.
	6	Учень (учениця) виявляє знання й розуміння основних положень навчального матеріалу. Відповідь його (її) правильна, але недостатньо осмислена. Вміє застосовувати знання при виконанні завдань за зразком. Учень (учениця) у цілому відтворює частину навчального матеріалу теми, у цілому правильно використовує окремі терміни, аналізує прості життєві ситуації, розв'язує тестові завдання першого рівня; може користуватися за допомогою вчителя (зразок, пам'ятка) окремими положеннями нормативних актів
Достатній	7	Учень (учениця) правильно відтворює навчальний матеріал, знає основоположні теорії і факти, вміє наводити окремі власні приклади на підтвердження певних думок
	8	Учень (учениця) застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, намагається аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежність між соціальними (політичними, економічними) явищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність. Відповідь логічна, хоча і має неточності.
	9	Учень (учениця) добре володіє вивченим матеріалом, застосовує знання у ході дискусії (діалогу), уміє аналізувати й систематизувати інформацію, використовує загальновідомі докази із самостійною і правильною аргументацією.
Високий	10	Учень (учениця) має повні, глибокі знання за вивченою темою, здатний(а) використовувати їх у практичній діяльності, робити висновки, узагальнення. Висновок лише частково відповідає тезі або лише частково пов'язаний з аргументами та прикладами.

- Учень (учениця) має гнучкі знання в межах вимог навчальних програм, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях, уміє знаходити інформацію та аналізувати її, ставити і розв'язувати проблеми.
- 11 Учень (учениця) має системні, міцні знання в обсязі та в межах вимог навчальної програми, усвідомлено використовує їх у стандартних та нестандартних ситуаціях. Уміє самостійно аналізувати, оцінювати, узагальнювати опанований матеріал, самостійно користуватися джерелами інформації, приймати рішення. Виявляє ґрунтовні знання, висловлює власну позицію й переконливо її аргументує; самостійно знаходить, оцінює та використовує джерела інформації, зокрема наочні, уміє узагальнити вивчений матеріал, використовує набуті знання й уміння у практичній діяльності (участь у дискусіях, засіданнях «круглих столів» тощо); може самостійно вирішувати практичні задачі.
- 12

Правознавство

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ З ПРАВОЗНАВСТВА У СИСТЕМІ ЗАГАЛЬНОЇ ОСВІТИ

Під час оцінювання навчальних досягнень із правознавства враховується:

- рівень оволодіння знаннями про систему об'єктивно існуючих державно-правових реалій;
- рівень умінь аналізувати суспільно-політичні події, користуватися правовими актами, юридичною літературою;
- рівень сформованості навичок діяти згідно з нормами права в конкретних життєвих ситуаціях.

Усі види оцінювання навчальних досягнень учнів здійснюються за критеріями, наведеними в таблиці.

Рівні

навчальних
досягнень

Бал

Критерії навчальних досягнень учнів

	1	Учень (учениця) усно в загальних рисах відтворює один-два юридичні терміни окремої теми
	2	Учень (учениця) на рівні «так-ні» усно відтворює кілька термінів, вибирає правильний варіант відповіді із двох запропонованих
I. Початковий	3	Учень (учениця) одним простим реченням передає зміст частини теми, знаходить відповідь на закрите запитання в тексті підручника
	4	Учень (учениця) відповідає на окреме запитання за допомогою вчителя, репродуктивно відтворює частину навчального матеріалу теми одним-двома простими реченнями, формулює визначення юридичного поняття
	5	Учень (учениця) відтворює окрему частину основного змісту навчальної теми, відповідаючи на запитання вчителя, визначає одну-дві окремі ознаки правових понять
II. Середній	6	Учень (учениця) у цілому відтворює частину навчального матеріалу теми, у цілому правильно використовує окремі юридичні терміни, аналізує прості юридичні ситуації, розв'язує тестові завдання першого рівня; може користуватися за допомогою вчителя (зразок, пам'ятка) окремими положеннями нормативних актів
III. Достатній	7	Учень (учениця) самостійно відтворює окрему частину теми, застосовуючи мінімальну юридичну термінологію, уміє дати визначення понять, аналізує зміст правових документів за простим планом, розв'язує елементарні юридичні задачі

		за допомогою вчителя, знаходить окремі правові норми в тексті нормативних актів
		Учень (учениця) в основному володіє навчальним матеріалом і використовує знання за аналогією; може співставляти, узагальнювати інформацію за допомогою учителя; складати прості таблиці, схеми, аналізувати положення нормативно-правового акта за допомогою вчителя
	8	Учень (учениця) оперує вивченим матеріалом на рівні теми, може самостійно його відтворювати, аналізувати положення нормативно-правових актів, підтверджувати одним-двома аргументами висловлене ним судження про правове явище; самостійно розв'язувати юридичні задачі середнього рівня складності
	9	Учень (учениця) вільно викладає правові питання, застосовуючи необхідну юридичну термінологію; уміє вирішувати за допомогою вчителя тестові завдання вищого рівня; самостійно складати таблиці, структурно-логічні схеми з правових питань, аналізувати правові ситуації, дати відгук (рецензію) на відповідь іншого учня
	10	Учень (учениця) володіє глибокими знаннями, може вільно висловлювати власні судження та аргументує їх, самостійно користується окремими джерелами права; може підготувати повідомлення з юридичної тематики; самостійно вирішує тестові завдання вищого рівня та певні правові ситуації, може використовувати інформацію з додаткової літератури (використання додаткової літератури не є обов'язковою вимогою)
	11	Учень (учениця) ґрунтовно викладає правові питання, висловлює власну позицію й переконливо її аргументує; самостійно знаходить, оцінює та використовує джерела юридичної інформації, зокрема наочні, уміє узагальнити вивчений матеріал, використовує набуті знання й уміння у практичній урочній діяльності (участь у дискусіях, засіданнях «круглих столів» тощо); може самостійно вирішувати юридичні задачі, застосовуючи правові знання
IV. Високий	12	

Образотворче мистецтво

Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів з образотворчого мистецтва

Особливістю системи оцінювання досягнень учнів з дисциплін художньо-естетичного циклу є її багатофункціональність, що зумовлена багатокомпонентністю змісту мистецької освіти, спрямованої на цілісне формування художньо-естетичної культури учнів, і передбачає:

- формування в учнів емоційно-естетичного ставлення до дійсності, світоглядних орієнтацій, особистісно-ціннісного ставлення до мистецтва, вітчизняної та зарубіжної художньої культури;
- розвиток емоційно-почуттєвої сфери, оригінального асоціативно-образного мислення, універсальних якостей творчої особистості;
- формування знань та уявлень про мистецтво, розуміння специфіки художньо-образної мови різних видів мистецтва, здібності до сприймання та інтерпретації художніх творів;
- розширення естетичного досвіду, вмінь і навичок у сфері мистецької діяльності, потреби в художньо-творчій самореалізації та духовному самовдосконаленні.

Об'єктами перевірки та оцінювання у процесі вивчення мистецьких дисциплін учнями мають стати:

- здатність учнів сприймати, розуміти і відтворювати твори мистецтва, інтерпретувати їх художньо-образний зміст (висловлювати власне естетичне ставлення);

- вміння і навички з практичної художньої діяльності (відтворення за зразком), досвід самостійної та творчої діяльності (застосування набутих знань і вмінь у змінених, зокрема, проблемно-пошукових ситуаціях);
- обізнаність у сфері мистецтв – елементарні знання та уявлення про мистецтво, його основні види і жанри, розуміння художньо-естетичних понять та усвідомлене користування відповідною термінологією, уявлення про творчість відомих вітчизняних і зарубіжних митців (мистецтвознавча пропедевтика);
- загальна естетична компетентність, художньо-образне мислення учнів як інтегрований результат навчання, виховання й розвитку.

Рівні

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів з візуального (образотворчого) мистецтва
I. Початковий	1	Учень (учениця) сприймає та відтворює художні образи на частковому рівні, однозначно їх характеризує, демонструє слабо сформоване художньо-естетичне мислення, елементарні навички та уміння у творчій художній діяльності
	2	Учень (учениця) володіє незначною частиною тематичного матеріалу, має слабо сформований рівень сприйняття художніх образів, виявляє певні творчі вміння та навички у практичній діяльності, володіє незначною частиною термінологічного мінімуму; словниковий запас в основному дозволяє викласти думку
	3	Учень (учениця) здатний сприймати та відтворювати окремі фрагменти художніх образів з конкретним образно-художнім змістом, знає незначну частину тематичного матеріалу, послуговуючись обмеженим термінологічним та словниковим запасом
II. Середній	4	Учень (учениця) може відтворювати художні образи на репродуктивному рівні, в основному розуміє образну сферу художнього твору; застосування знань та термінологічного запасу на практиці задовільне
	5	Учень (учениця) володіє навичками й уміннями, які дають змогу проаналізувати чи відтворити окремі художні образи, котрі мають художньо конкретну словесну понятійну основу, але не завжди вміє сприймати і відтворювати художні образи, які вимагають абстрактного художньо-мистецького мислення; виявляє задовільне знання спеціальної художньої термінології; словниковий запас небагатий
	6	Учень (учениця) не завжди вміє сприймати та репродукувати візуальні образи, має достатньо сформоване художнє мислення, не завжди послідовно та логічно характеризує окремі художні явища, його розповідь потребує уточнень і додаткових запитань; виявляє знання і розуміння основних тематичних положень, але не завжди вміє самостійно зробити аналіз художнього твору, порівняння, висновки щодо сприймання творів образотворчого мистецтва
III. Достатній	7	Учень (учениця) може відтворити різні візуальні образи, проте робить непереконливі висновки, не завжди послідовно викладає свої думки, допускає мовленнєві та термінологічні помилки; знає найважливіший тематичний художній матеріал, але знання не достатньо стійкі; спостерігаються помітні позитивні зміни у творчій художній діяльності учня
	8	Учень (учениця) вміє сприймати і репродукувати візуальні образи певного рівня, досить повно аналізує художньо-образний зміст твору, але має стандартне мислення, йому бракує власних висновків, асоціацій, узагальнень; не завжди вміє поєднувати художні образи та життєві явища; на достатньому рівні володіє спеціальною художньою термінологією при аналізуванні художніх творів у процесі їх сприймання та інтерпретації
	9	Учень (учениця) виявляє достатнє засвоєння тематичного художнього матеріалу, але допускає неточності у використанні спеціальної художньої термінології, які потребують допомоги вчителя, трапляються поодинокі недоліки у відтворенні художнього образу і художньо-образному оформленні своїх роздумів щодо оцінки творів образотворчого мистецтва; не завжди самостійно систематизує та узагальнює художній матеріал

IV. Високий	10	Учень (учениця) має міцні знання програмового матеріалу, але, аналізуючи художні твори, допускає несуттєві неточності у формулюваннях та використанні спеціальної художньої термінології, не завжди обґрунтовано може довести свою точку зору на художні явища в процесі їх сприймання, не завжди вміє відтворити окремі фрагменти художніх образів. Вказані неточності може виправляти самостійно
	11	Учень (учениця) володіє тематичним художнім матеріалом у межах програми, вміє використовувати набуті знання, уміння і здібності у нових художньо-творчих завданнях, виявляє знання спеціальної художньої термінології, їх усвідомлення та міцність, уміння систематизувати, узагальнювати, аналізувати твори візуального (образотворчого) мистецтва, асоціювати їх з творами інших мистецтв та життєвими явищами, застосовувати набуті знання в образотворчій діяльності
	12	Учень (учениця) має міцні, ґрунтовні знання тематичного художнього матеріалу (жанри, митці, твори образотворчого мистецтва) у межах програми, здатний систематизувати, узагальнювати, свідомо сприймати та відтворювати візуальні образи, широко застосовувати асоціативні зв'язки між творами образотворчого мистецтва, творами інших мистецтв та життєвими явищами. Учень (учениця) свідомо послуговується мовою візуального мистецтва у роздумах, висновках та узагальненнях щодо сприймання художніх образів, має достатньо високий рівень художньо-мистецького мислення у розвитку світопізнання і світовідчуття; самостійно використовує набуті художні вміння, навички та власні здібності в художній діяльності

Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів 5-9 класів по трудовому навчанню

Критерії складені на основі:

Додатка №2 до наказу МОН України від 21.08.2013 №1222 " Про затвердження орієнтовних вимог оцінювання навчальних досягнень учнів із базових дисциплін у системі загальної середньої освіти",

Додатка до листа Міністерства освіти і науки України від 11.08.2020 № 1/9-430 "Інструктивно-методичні рекомендації щодо викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти у 2020/2021 навчальному році"

відповідно до вимог

навчальних програм для 5-9

класів (<https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/...>)

Трудове навчання (технології) 5-9 класи

У 2020/2021 навчальному році відповідно до типових освітніх програм для закладів загальної середньої освіти на вивчення предмета у 5 - 6 класах відводиться 2 год. на тиждень, у 7 - 9 класах - 1 год. на тиждень. Кількість годин трудового навчання в усіх класах може збільшуватися за рахунок годин варіативної складової навчальних планів, передбачених на навчальні предмети, факультативи, індивідуальні заняття та консультації. За рахунок таких годин також можливе впровадження курсів за вибором технологічного спрямування.

Вивчення трудового навчання здійснюється за навчальною програмою, затвердженою наказом МОН від 07.06.2017 № 804. Програму розміщено на офіційному вебсайті міністерства за покликанням <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/navchalni-programy.html>). Навчальна програма зорієнтована на формування в учнів ключових і предметних компетентностей, які покликані наблизити процес трудового навчання до життєвих потреб учня, його інтересів та природних здібностей.

Провідним завданням учителя є реалізація очікуваних результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів, які виписані таким чином, щоб вони були спільними для учнів, які навчаються в класах із поділом на групи і без такого поділу. При цьому, шлях досягнення результатів визначає учитель відповідно до матеріально-технічних можливостей шкільної майстерні, інтересів і здібностей учнів, фахової підготовки самого учителя.

Очікувані результати мають бути досягнуті на кінець навчального року. Вчитель може планувати їх досягнення чи при опрацюванні одного проєкта (наприклад: розрізняє деталі за способом отримання. 6 кл), чи поетапне їх досягнення при виконанні окремих проєктів. (Очікування «Розраховує та планує орієнтовну вартість витрачених матеріалів» 8 кл. можна розділити на: обраховує вартість затрачених матеріалів - розраховує потребу матеріалів на проєкт - розраховує та планує орієнтовну вартість витрачених матеріалів) чи досягнення при використанні різних технологій обробки (Знає будову та принцип дії інструментів, пристосувань та обладнання для обробки конструкційних матеріалів. 7 кл.)

Орієнтовний перелік об'єктів проєктно-технологічної діяльності учнів - це навчальні та творчі проєкти учнів, які можна виконувати за допомогою будьякої технології з представлених у змісті програми, з відповідним добором конструкційних матеріалів, плануванням робіт, необхідних для створення виробу від творчого задуму до його практичної реалізації.

Формування змісту технологічної діяльності учнів на уроках трудового навчання здійснюється саме на основі об'єктів проєктної діяльності, а не технологій. Це дає змогу одночасно проєктувати та виготовляти один і той самий виріб за допомогою різних основних та додаткових технологій, що є особливо зручним у класах, які не поділяються на групи.

Перелік об'єктів проєктно-технологічної діяльності учнів є орієнтовним та може бути доповнений виробами (проєктами) відповідно до матеріальнотехнічної бази та вподобань учнів.

Результатом проєктно-технологічної діяльності учнів має бути **проєкт** (спроєктований і виготовлений виріб чи послуга).

Орієнтовна кількість проєктів, що освоюються в кожному класі визначається навчальною програмою. Важливою складовою виконання учнівських проєктів є їх публічний захист, на якому учні доносять інформацію про свою роботу (формування ідеї, процес виготовлення, апробація, удосконалення, важливість роботи, подальше застосування тощо) доступними для них засобами (презентація, графічні зображення, усне пояснення тощо). При захисті проєктів важливо, щоб інші учні та вчитель задавали запитання, які спонукатимуть до аргументації прийняття тих чи інших рішень при виконанні роботи. Це важливо для формування таких важливих навичок як висловлювати свою думку, відстоювати свою позицію, вміння вести дискусію, критичне мислення. Важливим критерієм вибору проєкту є його значущість для учня (можливість використання виробу в побуті, для хобі або реалізації виробів на шкільних ярмарках, аукціонах тощо).

Неприпустимим є проєктування та виготовлення виробу тільки для опанування технології. У класах, що не поділяються на групи, під час вибору об'єкта проєктно-технологічної діяльності варто планувати не менш як дві основні технології (крім об'єктів, виготовлення яких передбачає застосування однієї технології: писанка, 148 гарячі напої тощо). Це потрібно для того, щоб учні мали рівні можливості у виборі технологій із технічних і обслуговуючих видів праці.

При плануванні навчального процесу учитель самостійно формує теми, які учням необхідно засвоїти, зважаючи на обрані для виготовлення об'єкти проєктування, визначає і планує необхідну кількість навчальних годин, необхідних учням для вивчення відповідних процесів з обробки матеріалу тощо. Така академічна автономія учителя «обмежена» лише запланованими очікуваними результатами навчально-пізнавальної діяльності учнів, які визначають логіку його підготовки до навчального року, семестру, розділу чи окремого уроку.

Для складання календарно-тематичного планування, визначення змісту навчального матеріалу рекомендується слідувати такому алгоритму:

1. Обрати об'єкти проєктно-технологічної діяльності учнів (проєкти) та визначити їх кількість;
2. Обрати основні та, за потреби, додаткові технології для проєктування й виготовлення кожного обраного виробу;
3. Спланувати очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів;
4. Визначити орієнтовну кількість годин, необхідних для виконання кожного проєкту;
5. Сформулювати теми та зміст уроків із проєктування та виготовлення кожного об'єкта проєктно-технологічної діяльності учнів;
6. Спланувати теми та зміст уроків із технології побутової діяльності та самообслуговування.

Поділ класів на групи технічних і обслуговуючих видів праці відбувається за бажанням учнів та здійснюється відповідно до нормативів, затверджених наказом МОН від 20.02.2002 № 128, а саме, за наявності в класі більше 27 учнів для міських шкіл та більше 25 для сільських. Якщо кількість учнів у класі не дає змоги здійснити поділ на групи, можна скористатись іншими варіантами формування груп: з паралельних чи наступних класів; поділ на групи за рахунок варіативної складової навчального плану. Також згідно з рішеннями місцевих органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування класи можуть ділитися на групи і при меншій наповнюваності від нормативної за рахунок зекономлених бюджетних асигнувань та залучення додаткових коштів.

Під час роботи в навчальній майстерні на кожному уроці треба звертати увагу на дотримання учнями правил безпечної роботи, виробничої санітарії й особистої гігієни, навчати їх тільки безпечних прийомів роботи, ознайомлювати із заходами попередження травматизму.

Загальні критерії оцінювання

Об'єктами оцінювання навчальних досягнень учнів з трудового навчання можуть бути:

- рівень застосування знань та умінь в практичній роботі;
- проектно технологічна діяльність учнів;
- уміння користуватися різними видами конструкторсько технологічної документації та іншими джерелами інформації;
- якість виконання практичних робіт;
- рівень сформованості трудових прийомів і умінь виконувати технологічні операції;
- рівень самостійності у процесі організації і виконання роботи (планування трудових процесів, самоконтроль і т.п.), виявлення елементів творчості.

На результат оцінювання навчальних досягнень учнів впливають дотримання правил безпечної праці і санітарно гігієнічних вимог та уміння організувати робоче місце і підтримувати порядок на ньому в процесі роботи.

Вимоги оцінювання навчальних досягнень застосовуються відповідно до Державних вимог до рівня загальноосвітньої підготовки учнів, передбачених навчальною програмою та з урахуванням вікових особливостей учнів.

Рівні

навчальних досягнень	Бал	Характеристика навчальних досягнень учня (учениці)
Початковий	1	Учні можуть розпізнавати деякі об'єкти вивчення (матеріали, інструменти, моделі тощо) та називають їх (на побутовому рівні)
	2	Учні описують незначну частину технологічних об'єктів; частково розпізнають інструменти та обладнання для виконання практичних робіт
	3	Учні мають фрагментарні уявлення з предмета вивчення (обізнані з деякими технологічними поняттями); з допомогою вчителя виконують елементарні практичні завдання; використовують за призначенням робочі інструменти та обладнання
	4	Учні знають окремі відомості, що стосуються технологічних об'єктів; застосовують елементарні прийоми роботи інструментом
	5	Учні відтворюють навчальний матеріал, необхідний для виконання практичних робіт, з допомогою вчителя; виконують окремі технологічні операції з недоліками; частково володіють прийомами роботи інструментом
Середній	6	Учні самостійно відтворюють значну частину навчального матеріалу, необхідного для виконання практичних робіт; виконують окремі частини технологічних операцій
	7	Учні самостійно і логічно відтворюють фактичний і теоретичний матеріал, необхідний для виконання практичних робіт; виконують практичну роботу відповідно до інструкцій вчителя; частково контролюють власні навчальні дії; з допомогою учасників проекту і учителя виконують завдання, що стосуються окремих етапів проектної діяльності
	8	Учні виявляють розуміння навчального матеріалу, наводять приклади, намагаються аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежності між технологічними операціями; використовують набуті знання і уміння в стандартних ситуаціях
Достатній	9	Учні володіють навчальним матеріалом і реалізують свої знання та вміння в практичній діяльності; можуть аналізувати і систематизувати інформацію в процесі проектної діяльності

	10	Учні володіють глибокими знаннями та вміннями і застосовують їх у нестандартних ситуаціях; беруть активну участь в розробленні та реалізації технологічного процесу; з допомогою учасників проекту і учителя проектують та виконують всі види запланованих робіт
Високий	11	Учні володіють гнучкими знаннями і навичками в межах вимог навчальної програми, аргументовано використовують їх у нестандартних ситуаціях, знаходять і аналізують додаткову інформацію; самостійно розробляють технологічний процес виготовлення виробу та забезпечують його виконання; самостійно проектують та виконують всі види запланованих робіт
Високий	12	Учні мають системні знання та навички з предмета, свідомо використовують їх, у тому числі, у проблемних ситуаціях; самостійно розробляють технологічний процес виготовлення виробу та забезпечують його якісне виконання; самостійно проектують та виконують, використовуючи відповідні технології, всі види запланованих робіт

Оцінювання засвоєння теоретичного матеріалу

Рівні

навчальних досягнень учнів **Бал** **и**

Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів

	1	Учень може розрізнати об'єкт вивчення і відтворити деякі його елементи.
	2	Учень фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу, має поверхові уявлення про об'єкт вивчення, виявляє здатність елементарно висловити думку.
I. Початковий	3	Учень відтворює менше половини навчального матеріалу, з допомогою вчителя виконує елементарні завдання.
	4	Учень знає, близько половини навчального матеріалу, здатний відтворювати його не в повному обсязі відповідно до тексту підручника або пояснення вчителя.
	5	Учень розуміє основний навчальний матеріал, здатний дати визначення понять, але при цьому допускав помилки. З допомогою вчителя може відтворити значну частину матеріалу, частково обґрунтувати та проаналізувати її, зробити висновки.
II. Середній	6	Учень виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу. Відповідь його правильна, але недостатньо осмислена. З допомогою вчителя може аналізувати навчальний матеріал, порівнювати та робити висновки, виправляти допущені помилки.
	7	Учень виявляє знання і розуміння переважної більшості навчального матеріалу. З епізодичною консультацією вчителя застосовує знання для виконання практичних-завдань. Користується необхідною конструкторсько-технологічною документацією.
	8	Знання учня є достатньо повними, він вільно застосовує вивчений матеріал в стандартних ситуаціях, вміє аналізувати, робити висновки.. Відповідь його повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями. Самостійно використовує теоретичні знання для виконання практичних завдань. Користується необхідною конструкторсько-технологічною документацією.
III. Достатній	9	Учень правильно володіє вивченим матеріалом, застосовує знання в дещо змінених ситуаціях, вміє узагальнювати і систематизувати інформацію. Самостійно застосовує знання для виконання практичних завдань. Користується всіма видами конструкторсько-технологічної документації, що передбачена програмою.
IV. Високий	10	Учень володіє глибокими, міцними знаннями і здатний використовувати їх у нестандартних ситуаціях. Самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності. Виявляє елементи творчого підходу в проектуванні, конструюванні, моделюванні та виготовленні виробів.

- Учень володіє узагальненими знаннями з предмета, виявляє творчий підхід у проектуванні, конструюванні, моделюванні та виготовленні виробів.
Користується різними видами конструкторсько-технологічної-документації, використовує додаткові джерела інформації.
- 11
- Учень має системні знання, виявляє здатність приймати творчі рішення у виконанні теоретичних і практичних завдань. Вільно володіє різними видами конструкторсько-технологічної документації, вміє самостійно розробляти окремі її види. Систематично користується додатковими джерелами інформації.
- 12

Оцінювання проєктно-технологічної діяльності

Рівні

навчальних
досягнень учнів

Бал

Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів

		З постійною допомогою вчителя виконує тільки фрагменти практичних завдань. Виготовлений проєкт (виконана робота) повністю не відповідає якісним показникам. Учень допускає значні відхилення від установлених вимог при виконанні більшості технологічних операцій та прийомів роботи.
	1	
		Практичні завдання виконує лише з допомогою вчителя. Виготовлений проєкт (виконана робота) повністю не відповідає якісним показникам. Переважна частина робіт виконана з помилками в прийомах роботи та технологічних операціях.
	2	
I. Початковий	3	Виготовлений проєкт (виконана робота) містить велику кількість грубих відхилень від установлених якісних показників. Значна частина робіт виконана з помилками в прийомах роботи та технологічних операціях.
		Практичні завдання виконує під керівництвом вчителя. Виготовлений проєкт (виконана робота) містить багато суттєвих відхилень від установлених якісних показників, проте можливе їх виправлення. Майже половина технологічних операцій виконується з помилками у прийомах і способах роботи.
	4	
		Виготовлений проєкт (виконана робота) містить суттєві відхилення від встановлених якісних показників, але виріб може бути використаний за призначенням. Частину технологічних операцій виконує з помилками у прийомах і способах роботи.
	5	
II. Середній	6	Виготовлений проєкт (виконана робота) має окремі відхилення від якісних показників. Виконує практичну роботу з певною кількістю помилок у прийомах та технологічних операціях.
		Виготовлений проєкт (виконана робота) достатнього рівня якості, але має окремі відхилення від установлених вимог. Правильно виконує переважну більшість (технологічних операцій, є несуттєві відхилення в прийомах і способах роботи.
	7	
		Виготовлений проєкт (виконана робота) хорошого рівня якості, але є незначні відхилення від встановлених норм. Правильно виконує всі прийоми і технологічні операції в межах визначених норм часу.
	8	
III. Достатній	9	Виготовлений проєкт (виконана робота) хорошого рівня якості, але є несуттєві відхилення від встановлених норм. Правильно виконує всі прийоми і технологічні операції в межах норм визначеного часу.
		Правильно виконує всі прийоми і технологічні операції в межах визначених норм часу: Виготовлений проєкт (виконана робота) високого рівня якості.
	10	
IV. Високий	11	Правильно і впевнено виконує всі прийоми і технологічні операції в межах визначених норм часу. Виготовлений проєкт (виконана робота) високого рівня якості.

12 Бездоганно виконує всі прийоми і технологічні операції в межах визначених норм часу. Виготовлений проєкт (виконана робота) високого рівня якості.

Оцінювання організації робочого місця, дотримання правил безпечної праці і санітарно-гігієнічних вимог

Рівні навчальних досягнень	Бали	Характеристика навчальних досягнень учня (учениці)
Початковий	1	Учні в організації робочого місця мають постійні суттєві порушення. Систематично допускаються порушення правил техніки безпеки та санітарно-гігієнічних вимог.
	2	Учні в організації робочого місця мають значні відхилення прийнятих вимог. Систематично допускаються порушення правил техніки безпеки та санітарно-гігієнічних вимог.
	3	Учні в організації робочого місця є значні відхилення прийнятих вимог. Періодично допускаються порушення правил техніки безпеки та санітарно-гігієнічних вимог.
	4	Учні в організації робочого місця мають незначні недоліки. В окремих випадках допускаються порушення правил техніки безпеки та санітарно-гігієнічних вимог.
	5	Учні в організації робочого місця мають незначні порушення. В окремих випадках допускаються окремі порушення правил техніки безпеки та санітарно-гігієнічних вимог.
Середній	6	Учні в організації робочого місця мають незначні порушення. В окремих випадках допускаються порушення правил техніки безпеки та санітарно-гігієнічних вимог.
	7	Учні в організації робочого місця не мають порушень, дотримуються правил техніки безпеки та санітарно-гігієнічних вимог.
Достатній	8	Учні в організації робочого місця не мають порушень, дотримуються правил техніки безпеки та санітарно-гігієнічних вимог.
	9	Учні в організації робочого місця не мають порушень, дотримуються правил техніки безпеки та санітарно-гігієнічних вимог.
	10	Учні вміють зразково організувати робоче місце, дотримуються правил техніки безпеки та санітарно-гігієнічних вимог.
Високий	11	Учні в організації робочого місця забезпечують високий рівень. Дотримуються правил техніки безпеки та санітарно-гігієнічних вимог.
	12	Учні систематично самостійно забезпечують зразкову організацію праці, дотримуються правил техніки безпеки та санітарно-гігієнічних вимог.